

100.
VYDÁNÍ

MIMOŘÁDNÁ PŘÍLOHA
K 100. ČÍSLU ČASOPISU

DOTEKY

Milí čtenáři Doteků,

při příležitosti 100. čísla Doteků jsem se rozhodla vám zde na stránkách mimořádné přílohy připomenout začátky vzniku našeho časopisu. Z původně plánované stručné historie Doteků vznikl malý „román“. Poctivě jsem prošla všech 100 čísel a „vytáhla“ z nich úplnou pra-historii – dobu, kdy byl náš časopis skutečně pouhým několikastránkovým bulletinem. A také zajímavosti, které mne během pročítání padly do očí. Historie Doteků je současně i historií organizace, proto jsem do výběru zařadila zprávy a novinky, které v širším slova smyslu přinášely změny nejen LORMu, ale i celé komunitě osob s hluchoslepotou. A protože se na přípravě Doteků podílím už od roku 1999, kdy jsem nastoupila do LORMu (tehdy jako asistentka pro rozvoj mezinárodní spolupráce), dovolím si přidat i osobní vzpomínku. Vlastně dvě.

Vzpomínka první: V úplných začátcích mého působení v LORMu, kdy byl ještě občanským sdružením a sídlil v budově Ženských domovů v Radlické ulici na Praze 5, jsme měli k dispozici jeden předpotopní počítač. Ten navíc často nefungoval. V té době k nám na „civilku“ (náhradní vojenskou službu) nastoupil Lukáš Zeman. A právě s Lukášem jsme tehdy zařizovali spoustu nenápadné, ale často dost pracné administrativy. Byli jsme prostě taková „děvčata pro všechno“. Například 1x za čtvrt roku jsme připravovali cca 200 čísel časopisu Doteky ve zvětšeném černotisku k distribuci. Jak to probíhalo? Z počítače jsme si vytiskli adresy abonentů a na vytištěné Doteky jsme nalepili štítky s adresami a pak je kus po kusu přeložili, přelepili, napočítali, svázali a připravili k odeslání. Což znamenalo naložit všech cca 200 čísel do velké tašky a odvézt je až na hlavní poštu v Praze 5, vzdálenou asi půl kilometru od kanceláře LORMu. A jak distribuci zajišťujeme dneska? Kolegyně Lenka Sellnerová odešle elektronicky objednávku i s adresami abonentů do PostServisu (distribuční firma při České poště) a současně potřebný počet čísel v černotisku odveze autem do výše zmíněné firmy na druhý konec Prahy. Tam se již

o rozeslání časopisu postará Česká pošta. Nic nelepíme, nic nepřekládáme, nic nevlečeme na svých bedrech nebo v rukou přes půlku Prahy...

Vzpomínka druhá: V letech 2001 až 2006 jsem často jezdila veřejnou dopravou za Zdeňkem Sedláčkem, bývalým šéfredaktorem Doteků, do Chlumu u Nalžovic nedaleko Sedlčan, abych s ním domluvila práci na Dotecích, probrala, jaké články zařadíme, jaká témata si necháme pro další čísla atd. A také, abych mu často pomohla s počítačem, se kterým Zdeněk v té době hodně bojoval. Autobusem z Knížecího jsem projížděla po ránu malebným údolím proti proudu Vltavy směr Štěchovice, odkud jsme se vyhoupli nahoru do kopců směrem na Slapy, projeli několika vesničkami a krásnou zvlněnou krajinou, kde se pásla stáda ovcí. A když jsme míjeli renesanční tvrz v Křepenicích, věděla jsem, že se blíží „dólík“, kde budu z autobusu vystupovat. Vydávám se doleva ve směru chlumské školy, kde v domku pod kostelem bydlí Sedláčkovi. U branky mne radostným štěkotem zdraví jejich svéhlavý kokršpaněl a v kuchyni u stolu nebo v pracovně od počítače mne už vítá Zdeněk svým typickým úsměvem od ucha k uchu. Jaruška, Zdeňkova maminka, staví na čaj, na stole báječně voní čerstvě upečená bábovka. Na kuchyňské lince na horních skřínkách líně odpočívají aspoň dvě kočky. A tatínek Zdeňka něco spravuje na dvorku... Věřte, že na tyto pracovní návštěvy jsem se vždycky moc těšila! Po čase se Zdeněk naučil pracovat samostatně na počítači a mých pracovních cest do Chlumu ubývalo. Postupně jsme začali se Zdeňkem řešit většinu věcí k Dotekům prostřednictvím e-mailů. A když jsem v roce 2004 byla jmenována ředitelkou LORMu, na podobné pravidelné návštěvy už mi nezbýval čas. Škoda!

Když nás Zdeněk neočekávaně v říjnu 2016 navždy opustil, nabídli jsme místo šéfredaktora vám, hluchoslepým čtenářům. Nikdo nám však tehdy na naši opakovanou výzvu neodpověděl. A my jsme si se Zdenou Jelínkovou, metodičkou LORMu, uvědomily, že jsme za ta léta vytvořily při přípravě Doteků natolik sehraný tým, že to zvládáme „samy“. Ty uvozovky uvádím záměrně, protože „samy“ na to samozřejmě nejsme. Kdo všechno se dnes na přípravě Doteků podílí? Koncept a náplň každého čísla dáváme dohromady se Zdenou Jelínkovou, na poradách týmu zadá-

váme kolegyním s velkým předstihem „Okénka“, případně články o nových kompenzačních pomůckách, pokud se s nimi při své práci setkají. Současně a opakovaně oslovujeme vás, čtenáře a naše občasné i stále dopisovatele. Ostatně rubrik, které máte k dispozici pro zveřejňování svých příspěvků, básní, zážitků z lormáckých akcí, zkušeností s novými pomůckami, receptů, máte skutečně víc než dostatek. A občas vám novou rubriku přidáme, např. Místo mého srdce nebo Splněné přání. Do rubriky Ze světa a Osobnosti ze světa hluchoslepých nám překládá články z anglického jazyka Hanka Dvořáková, která se současně podílí na pečlivé korektuře Doteků. Databázi předplatitelů eviduje a distribuci zajišťuje Lenka Sellnerová z pražské kanceláře. A od roku 2015 Doteky do zvuku načítá Jana Kašparová. Tím ale nekončíme. Tomáš Zach mi co čtvrt roku zasílá originální ilustraci na titulní stranu tištěných Doteků. Pokud v Dotecích zveřejňujeme inzerát nebo vánoční přání, pak se musím spojit včas s grafičkou Irenou Egerovou, aby nám vše potřebné připravila. A samozřejmě nesmím zapomenout na spolupráci s paní Stanislavou Laňkovou, která nám Doteky láme a převádí do grafické úpravy před tiskem. Pak teprve odesíláme Doteky do tiskáren, ať už v černotisku, nebo Braillově písmu. V této době Lenka Sellnerová nahrává Doteky na naše webové stránky a zajišťuje distribuci. A konečně se Doteky dostávají k vám do schránek, ať už fyzických, nebo elektronických.

Ano, je to týmový proces a vy, čtenáři, jste jeho důležitou součástí. Na vás především myslíme při přípravě časopisu – aby vás jeho obsah bavil i vzdělával od začátku do konce. A bez vás by Doteky neměly smysl. Proto se snažíme, aby byly nejen o vás, ale především pro vás a s vámi! A co nás to někdy se Zdenou stojí přemlouvání!!! Co říkáte, dáme spolu dohromady další stovku? Je to v rukách nás všech. To další 101. číslo Doteků má uzávěrku 15. listopadu 2019. Tak pište, i vy jste přece součástí našeho redakčního týmu!

*Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.*

MILNÍKY I STŘÍPKY Z HISTORIE DOTEKŮ

- V zimním období roku 1994 vychází 1. číslo bulletinu LORMu s názvem Doteky, tehdy pouze ve zvětšeném černotisku. Za grafickou úpravu zodpovídal Michal Vondráček, za redakci Zdeněk Sedláček, za LORM Jan Jakeš. První číslo mělo 8 stran a vytiskl je pan Jandourek (tisk čísel 1–5), o sazbu se postarala firma Adalbert (sazba čísel 1–5).
- Pod Úvodním slovem prvního čísla byl již podepsán Zdeněk Sedláček, zatím pouze jako redaktor.

Vzpomínka na vznik Doteků od Zdeňka Sedláčka

V červenci 1994 mi tehdejší úřadující ředitel PhDr. Jan Jakeš, který v té době zastával i funkci předsedy LORMu, nabídl práci na bulletinu pro hluchoslepy v ČR. Nabídku práce redaktora jsem po vyřízení všech nezbytných organizačních záležitostí přijal. Na psychorehabilitačním pobytu v září téhož roku na chatě U Profesora v Kunčicích u Starého Města pod Sněžníkem jsem hluchoslepým účastníkům tohoto pobytu podal návrh na název nově vznikajícího bulletinu. S velkou převahou prošel můj návrh názvu DOTEKY. Tak se zrodil časopis, který si časem získal velkou oblibu, zejména mezi hluchoslepými čtenáři, pro něž je zdrojem cenných informací o životě hluchoslepých lidí z domova i ze světa. V případech absolutní ztráty sluchu i zraku zároveň je vedle čichu a chuti nejdůležitějším smyslem u hluchoslepých jedinců hmat. Bez zvuků a světel jsou právě doteky rukou, případně jinými částmi těla, pro takto postižené osoby často jedinou spojnici s okolním světem, od čehož je odvozen i název našeho časopisu.

*Mimořádná příloha k 10. výročí vzniku
Doteků č. 40, Podzim 2004*

- První číslo informovalo mimo jiné o vzniku LORMu, tehdy ještě občanského sdružení (5. 11. 1991), 1. Valné hromadě LORMu, která proběhla 12. 11. 1994 v Praze na Smíchově, o psychorehabilitačním kurzu, který proběhl v září 1994 v Kunčicích poblíž Starého Města pod Sněžníkem v chatě U Profesora. Dále bulletin obsahoval plán akcí na 1. pololetí roku 1995, rubriky Zprávy, Poradna, Otázky a odpovědi, Dopisy, Ze světa, Záliby (Hobby) a Slovníček. Dále nákres Lormovy abecedy (české adaptace) i s objednávkou Doteků v černotisku nebo bodovém (Braillově) písmu.
- Od 3. čísla vycházejí Doteky v Braillově písmu (Lumen Christi, tisk čísel 3 a 4; Brailcomp o.p.s., tisk čísel 5–16; Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, tisk čísel 17–77).
- Od 4. čísla (Podzim 1995) začíná Zdeněk Sedláček psát do Doteků v rubrice Záliby (Hobby) své články na téma léčivé byliny, ten první v pořadí věnuje jmelí, léčivé bylině a symbolu Vánoc.

Člověk a osud

*Je osud lidský divý větru vír a člověk
lístek v něm a květu pýr, hnán v údol,
na vrch, věčné do záhuby, že křídla má,
se malý lístek chlubí.*

Hieronymus Lorm

*Doteky č. 4, Podzim 1995,
rubrika Úvodem*

- Recepty v Dotecích poprvé vyšly v 5. čísle (Zima 1996), tehdy ještě v rubrice Vaříme s LORMem. Čtenáři si mohli podle nich ukuchtit mrkvové lívance a čalamádu.
- Dnešní rubrice Verše předcházela od 6. do 25. čísla rubrika Vyznání.

Vyznání hluchoslepých průvodcům

*Já vím, že kroky tvé mne vedou,
Že ruku svou mi rád podáš.
Já vím, že bezpečna jsem s tebou,
Že tmou a tichem jít samotnou mne nenecháš.
Já vím, že díky mé jsou malé,
Však věř, že jsi pro mne vším,
Že jsi mé štěstí stálé,
Že jsi mi sluchem i zrakem mým.
Já vím, že jsi mým velkým bohatstvím.*

Marie Doležalová

*Doteky č. 6, Jaro 1996,
rubrika Vyznání*

- Od 6. čísla (Jaro 1996) se Doteky tisknou ve zvětšeném černotisku u společnosti Fastr typo-tisk (sazba a tisk). Tato společnost zalamuje náš časopis dodnes.
- Zvukové Doteky jste si poprvé mohli poslechnout od 9. čísla (Zima 1997). Tehdy se ještě Doteky nahrávaly na kazety a přehrávaly na magnetofonech, pamatujete? Doteky ve zvuku mohly začít vycházet díky Mgr. Josefu Dobiášovskému, učiteli Vyšší odborné školy pedagogické v Litomyšli, z jeho podnětu a díky podpoře ředitele školy Doteky začaly zdarma načítat, technicky zpracovávat a distribuovat studenti této školy.
- Na prvních číslech Doteků se jako dobrovolník graficky podílel pan Michal Vondráček, tehdejší člen Výkonné rady LORM. První logo LORMu a grafická úprava Doteků byly jeho dílem a zásluhou.
- První číslo Doteků bylo za 8 Kč (včetně poštovného), předplatné na celý rok činilo 20 Kč + poštovné, celkem 32 Kč za celoroční předplatné. Od 9. čísla (Zima 1997) předplatné stouplo na 12,50 Kč za číslo, celoroční 50 Kč a za tuto cenu byly Doteky dostupné do 49. čísla (Zima 2006).

- Od jubilejního 50. čísla (Jaro 2007) doposud dostávají Doteky hluchoslepí klienti ve všech třech specifických formátech zdarma (zvětšený černotisk, Braillovo písmo, zvuk); členové LORMu mají Doteky za 50 Kč/rok a v elektronické podobě jsou Doteky k dispozici všem zdarma.
- V 10. čísle (Jaro 1997) byla v Dotecích představena hluchoslepá osobnost, konkrétně francouzská básnířka z přelomu 19. a 20. stol. Bertha Galleronová de Calonne, tehdy ještě v rubrice Ze světa. V dalších číslech byly v různých rubrikách představeny osobnosti jako Olga Ivanovna Skorochoďová, Johan Arpagaus, Hieronymus Lorm, Josef Heřman Gallaš a další. Od č. 40 (Podzim 2004) už jsou zajímavé osobnosti představovány v samostatné rubrice Hluchoslepé osobnosti, případně Osobnosti ze světa hluchoslepých, např. Helena Kellero-ová, Anne Sullivanová, Lex Grandia, Laura Bridgmanová, PaedDr. Ján Jesenský, CSc., William Green a mnozí další.

Když z doteků jsou slova v dlani

(Lormácká hymna)

*Nikdo nemá zdání,
čím je pro nás lormování,
když z doteků jsou slova v dlani.*

*Z doteků si dáme zprávy,
že jsme a jsme zdraví –
také, že se máme rádi.*

*V Lormu se vždy rádi sejdem,
přátelství tam k sobě najdem –
pro slovíčko dobré zajdem.*

Marie Doležalová

*Doteky č. 14, Jaro 1998,
rubrika Vyznání*

- Dne 14. 2. 1998 byl Zdeněk Sedláček Výkonnou radou LORMu jmenován šéfredaktorem Doteků. Od 15. čísla (Léto 1998) vychází Doteky zcela v plné šéfredaktorské režii Zdeňka Sedláčka.
- Od 19. čísla (Léto 1999) začínají v rubrice Zprávy vycházet zajímavosti z klubů. Dosavadní informace určené členům, např. z Valné hromady, programy činnosti a usnesení Výkonné rady, jsou nově zasílány všem členům LORMu v samostatném bulletinu.
- V 19. čísle (Léto 1999) je v rubrice Ze světa zveřejněn první článek o kampani o červenobílé holi. Tu začali ve Velké Británii používat lidé s hluchoslepotou, aby upozornili nejen na zrakové, ale červenými pruhy i na sluchové postižení. V České republice byla červenobílá hůl uzákoněna začátkem roku 2001.
- Ve 21. čísle (Zima 1999) představil šéfredaktor Zdeněk Sedláček nový slogan Doteků. Místo dosavadní smutně znějící věty „Ticho a tma se bez doteků srdce vlamuje samotou“ se Zdeněk rozhodl pro nový slogan v podobě povzbudivé části básně hluchoslepé autorky Olgy Skorochové:

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi, a ne za stěnou.*

- Od 24. čísla (Podzim 2000) začínají zvukové Doteky vycházet (stále ještě na kazetách) v Knihovně a tiskárně pro nevidomé K. E. Macana (KTN). Na CD-ROMech ve formátu mp3 začínají zvukové Doteky poprvé vycházet od 54. čísla (Jaro 2008), a to stále u KTN.
- První číslo Doteků mělo 8 stran, od 16. do 32. čísla se Doteky rozšířily na 24 stran (ve zvětšeném černotisku), od dalšího čísla na 28 stran, dále na 32 stran až na současných, informacemi nabitých, 40 stran (od 47. čísla, Léto 2006). Někdy nám však číslo „přeteče“ i do 48 stran.

- Doposud černotiskové Doteky vychází od 28. čísla (Podzim 2001) poprvé s barevnou obálkou (nově s červeným prvkem) a také je čtenářům představeno nové červenobílé logo LORMu. To jsme dostali jako dárek k 10. narozeninám v roce 2001 od reklamní agentury Men on the Moon. Ve spolupráci s touto společností jsme v roce 2001 na oslavu deseti let fungování organizace uspořádali konferenci, zahájili kampaň o červenobílé holi, pořádali benefiční koncert v kostele Nejsvětějšího Salvátora v Praze a mnohé další.
- Nové červenobílé logo – bílý trojúhelník našikmo vložený do většího červenobílého trojúhelníku – barevně a zjednodušeně připomíná nový symbol hluchoslepoty – červenobílou hůl, a také smysl naší organizace – být oporou lidem s hluchoslepotou.
- Ve 29. čísle (Zima 2002) vychází 1. část třídílného a mimořádně vtipného vyprávění pod názvem „Vyhnánkovici psi“. Pod článkem je podepsána Zdena Vyhnánková, kterou dnes najdete podepsanou pod celou řadou článků v Dotecích, a to jako naši metodičku a členku redakční rady Doteků, Zdenu Jelínkovou.
- Ve 38. čísle (Jaro 2004) začíná v rubrice Zdraví vycházet série článků na téma Příčiny hluchoslepoty. Z pravidelné podrubriky je dnes rubrika občasná, pokud máme k tématu nový článek.
- Rozšířené jubilejní 40. číslo Doteků (Podzim 2004) vyšlo s **Mimořádnou přílohou k 10. výročí vzniku Doteků**. Příloha byla věnována historii časopisu a současně představila čtenářům nový grafický styl Doteků, který nám zdarma k „desetinám“ věnovala reklamní agentura Men on the Moon.
- Nová grafika se projevila nejprve novými ikonkami k jednotlivým rubrikám od č. 42 (Jaro 2005) a od 44. čísla (Podzim 2005) začaly Doteky vycházet s krásnou červenobílou ilustrací na titulní straně, oboje od té doby pro nás zdarma připravuje Tomáš Zach.
- Ve 42. čísle jste se mohli dočíst z pera Dášy Proškové o prvním týdenním zimním pobytu se zaměřením na běžecké lyžování v historii LORMu, konaném na přelomu ledna a února 2005 na Kuklíku na Vysočině:

Ta počáteční obava, jestli to zvládnu, vždyť je všude kolem nás samá bílá mlha!? Každý den jsme měli na připravených lyžařských běžeckých trasách přidělené traséry (lyžařské průvodce). Jejich ohleduplnost a láskyplná péče o nás, abychom se něco naučili a hlavně nezranili, nás z těchto obav vyvedla. Přiznám se, někdy to soustředění na pracně vyšlapanou stopu traséra skončilo pádem. Ale do sněhové peřiny to nebolelo, oni padali i naši traséři! Obdivně jsem vzhlížela k Honzovi a Michaelovi, jejichž ctižádost poprat se poprvé v životě s chůzí na běžkách nás ostatní rovněž motivovala překonávat sebe sama, což se určitě podařilo.

- Ve 46. čísle (Jaro 2006) poprvé do Doteků zařazujeme rubriku Rozhovor a hned ten první vede jihočeský spisovatel Jan Nouza právě se Zdeňkem, šéfredaktorem Doteků. V celém znění si jej můžete přečíst na dalších stránkách této mimořádné přílohy.
- V dalších číslech Doteků vycházejí rozhovory s dalšími zajímavými hluchoslepými osobnostmi z řad LORMu, např. Láďou Holbou, Martou Zemanovou, Danou Kubíšovou, vítězkou 1. ročníku Ceny Hieronyma Lorma v kategorii Poezie, Viktorem Sedlářem, Ivanou Jarníkovou, maminkou hluchoslepé Elišky, dále s dobrovolníky, např. Anne de Voil z Velké Británie, Jiřinou Fučíkovou, dlouholetou průvodkyní z Brna, Markem Valíčkem, naším pomocníkem na kampaně a média, grafičkou Irenou Egerovou a také s odborníky na komunikaci a taktilní znakový jazyk doc. PhDr. Evou Suralovou, Ph.D., PhDr. Radkou Horákovou, Ph.D., doc. Mgr. Jiřím Langerem, Ph.D. Další osobnosti, které jsme vám v rozhovorech představili, byly např. Věra Kessnerová, dlouholetá členka LORMu, Jindra Jarošová, autorka knihy Via Lucis o slavné hluchoslepé Američance Heleně Kellerové, Milan Dvořák, který se věnuje výcviku vodicích psů, a mnozí další.
- K 46. číslu Doteků vychází **Mimořádná příloha Průvodce zákonem o sociálních službách**, která má hluchoslepé čtenáře a uživatele našich služeb připravit na

nový zákon o sociálních službách, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2007.

- Ve stejném čísle poprvé vyhlášíme 1. ročník umělecké soutěže o Cenu Hieronyma Lorma, a to při příležitosti 15. narozenin LORMu. Proto také společné téma bylo „K narozeninám...”
- V čísle 47 (Léto 2006) vás informuji, že jsme vydali výukový CD-ROM taktilního znakového jazyka pro hluchoslepy v úzké spolupráci s odborníky z Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.
- Ve stejném čísle přinášíme smutnou zprávu o úmrtí paní Jaroslavy Sedláčkové, bývalé členky Výkonné rady LORMu (v letech 1994–2000) a maminky Zdeňka Sedláčka, která se velkou měrou podílela na přípravě Doteků.
- K 48. číslu Doteků (Podzim 2006) vychází **Mimořádná příloha věnovaná 15. výročí založení LORMu.**
- Další **Mimořádná příloha** vychází spolu s **50. jubilejním číslem Doteků** a jedná se o **literární almanach** složený z básní a povídek, které nám hluchoslepí autoři zaslali v roce 2006 do **1. ročníku soutěže o Cenu Hieronyma Lorma.**
- Mottem 1. ročníku Ceny Hieronyma Lorma byl citát hluchoslepy spisovatelky Heleny Kellerové:

„Žádný pesimista nikdy neobjevil tajemství hvězd.”

- Od roku 2007 až dodnes vychází Doteky s pomocí příspěvku od Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška!
- V 53. čísle (Zima 2007) poprvé v rubrice Haf otevíráme seriál článků na téma, jak pomáhají vodící psi nevidomým a hluchoslepým. Rubriku nejprve vedl Láďa Holba, pak v ní pokračuje Zdeněk Sedláček dvěma seriály Psi ve službách handicapovaných a Služební plemena psů pro handicapované.
- V 55. čísle (Léto 2008) nám Jarka Žáková velmi barvitě vylíčila své zážitky z prvního týdenního pobytu s LORMem na dvoukolech, tzv. tandemech:

Na první tandemový pobyt do penzionu Bejčkův mlýn u Slavonic jsem jela s velkou zvědavostí a zároveň s obavami, jak poslepu zvládnu jízdu na tandemovém kole a jestli nebudu zátěží pro jeho řidiče. Vždyť na kole jsem naposledy jela asi před 30 lety, tak jsem to chtěla zase zkusit. Můj první dojem byl hrozný – najednou jsem byla ve vzduchu, křečovitě svírajíc řídítka, sedadlo se mi zdálo moc úzké, nohy hledaly pedály a hlavou mi vířily myšlenky – bože, holka, kam to zase lezeš. Po pár nejistých šlápnutích mi došlo, že jedeme, a tak za vydatného povzbuzování přihlízejících a řidičky přede mnou jsme absolvovaly dvě zkušební jízdy. Když jsem s roztřesenýma nohama zase stála na pevné zemi, v duchu jsem si říkala, že je to moje poslední jízda na kole. Do druhého dne ale moje emoce opadly a zvítězila chuť to zkusit znovu.

S Borůvkou, která mi byla výbornou a trpělivou průvodkyní a řidičkou na tandemovém kole, jsme se dohodly na povelch při rozjíždění a zastavování, kdy šlapat... Upozornila mě na přehazování převodů, na změnu terénu, na zatáčky a při tom všem mi ještě popisovala krajinu kolem mne, tak jsem si jízdu vychutnávala, kromě tvrdého sedadla, které se na každém kamínku pořádně otřásalo. Když jsem si libovala, jak rychle uháníme, tak mě Borůvka zchladila ujištěním, že to není tak hrozné, protože jedeme krokem. Postupně jsme si prodlužovaly trasu, jízda z kopce byla báječná, se šlapáním do kopce to sice bylo horší, ale zvládaly jsme to. Dojely jsme až k hraničnímu trojmezí, vzdálenému 12 km, kde jsme si sáhly na trojhranný hraniční kámen, označující hranici tří zemí, tj. Čech, Moravy a Dolního Rakouska, bylo tam také území nikoho. Byl to prima pobyt plný nádherných zážitků.

- V 54. čísle (Jaro 2008) vyzýváme v Dotecích hluchoslepé sportovce, aby se přihlásili do 1. ročníku Lormolympiády, kterou jsme v tom roce pořádali v září!
- S 56. číslem (Podzim 2008) vydáváme **Mimořádnou přílohu** s názvem **Praktické rady pro majitele vodicích a asistenčních psů.**

Jednou v září

*Právě tuhle vůni miluju.
Tu nostalgickou náladu podzimní zahrady.
Vylezeš na zrající jabloň
a utrhneš si Jonatán.
Přesně nad tebou je nejmodřejší obloha.*

Dana Kubišová

Doteky č. 56, Podzim 2008, rubrika Verše

- V 57. čísle (Zima 2008) jsme vás v Právní poradně informovali o přijetí zákona o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob.
- V čísle 58 (Jaro 2009) zveřejňuji článek, že vychází 2. díl výukového CD-ROMu Taktilní znakový jazyk, v čísle 65 (Zima 2010) další článek o tom, že jsme ke dvěma výukovým CD-ROMům vydali metodického průvodce taktilním znakovým jazykem.
- V 59. a 60. čísle (Léto a Podzim 2009) jsme vám ve dvojdílném rozhovoru nazvaném „Celý život potkávám skvělé lidi“ představili spisovatele Jana Nouzu, který v Dotecích od roku 2006 do roku 2012 připravoval rozhovory se zajímavými osobnostmi.

V časopisu Doteky už vyšlo od roku 2006 třináct rozhovorů s lidmi, kteří se v tomto prostoru pohybují. Jak jste se k LORMu dostal, nebo my k vám...?

Budu se trochu opakovat: měl jsem životní štěstí potkat Zdeňka Sedláčka, tenkrát byl „pouhým“ redaktorem Doteků! Navštívil jsem ho kvůli napsání článku, později jsme se setkali při natáčení televizní reportáže o něm pro pořad Klíč. Tehdy jsem měl první příležitost nakouknout do problematiky hluchoslepých. A ať mi to čtenáři Doteků odpustí, pro mne to byl šok. Znal jsem do té doby lidi s následky po různých úrazech, několik nevidomých i neslyšících, ale neznal kombinaci, kdy člověku chybí úplně nebo zčásti sluch i zrak. A právě Zdeněk mi „přihrál“ příležitost ujasnit

si, jaké musí vynakládat obrovské úsilí psychické i fyzické, aby mohl dělat něco smysluplného. Potom mě Lormáci pozvali na besedu do Střelských Hoštic, tam jsem poznal další členy – a s povděkem sáhl po nabídce dělat pro Doteky rozhovory. Ono totiž stačí setkávat se i jen na dálku, aby si člověk uvědomil, že jeho vlastní bebínko zase tak strašně moc nebolí...

Váš láskyplný vztah k rodnému místu Lužnici, Třeboňsku a jižním Čechám nelze ve vaší tvorbě přehlédnout, naopak je důležitou součástí vašeho psaní. Na které místočko byste pozval čtenáře Doteků, kam se rád vrátíte a kde je vám vždycky dobře?

K docela malému rybníčku u nás za vsí, když navečer zapadá slunce. Z rákosí vyplouvají lysky, voda voní, na hladině září plamínky kvetoucích stulíků. Tam se náramně mlčí o samotě i ve dvou, tam mám intenzivní pocit jistoty, že někam patřím – a tam bych se o tu pěknost s potěšením i podělil...

Na konci hráze Světa

Ztišení. Listopad paličkuje z nití babího léta krajku s motivem zimního slunovratu. Mlha studí a pálí. V tomhle čase nahlížení dovnitř věcí i činů líp doměříš nejen velikost stromů.

Jan Nouza, z knihy Třeboňsko v obrazech

- K 63. číslu Doteků (Léto 2010) vychází **Mimořádná příloha** nazvaná „**Cestami světla**“ vydaná při příležitosti **130. výročí narození slavné hluchoslepé Američanky Heleny Kellerové**. Přílohu jsme vydali v úzké spolupráci s Jarmilou Lakosilovou, redaktorkou Českého rozhlasu.

Nádherná chvíle na vrcholu by neznamenal ani zpolovic tolik, nebýt temných údolí, která je třeba překonat. Vše má své divy a zázraky, i slepota a němota.

Helena Kellerová

- V letním čísle jsem vás poprvé informovala o dobroběžcích, konkrétně manželech Kantorových, kteří se rozhodli podpořit naše sdružení LORM a hluchoslepé svojí aktivní účastí v pražském maratonu. Inspiraci Kantorovi získali během svého pobytu v Anglii, kde jsou podobné aktivity každodenní samozřejmostí. Manželé Kantorovi nejenže pražský maraton dali a doběhli jej společně ruku v ruce až do cíle, a to ve velmi originálních a vtipných sportovních úborech, ale navíc oslovili své přátele a známé a na podporu hluchoslepých sehnali přes 30 tisíc korun!

Proběhnutí cílem byl úžasný zážitek, a i když čas byl hodně daleko za naší vysněnou hodnotou, i tak to bylo krásné. Celý běh byl zakončený oroseným pivkem v hospůdce U Vejvodů, a tak už nebylo co víc si přát! Takže – dali jsme to!!! Ať žije LORM!!!

Yvona a Petr Kantorovi

- V 67. čísle (Léto 2011) střídá rubriku Rozhovor poprvé nová rubrika Příběh. A od té doby se to stane ještě mnohokrát podle toho, zda nám oslovené osobnosti pošlou na naše zvědavé otázky odpovědi, anebo zaslaný materiál vydá na příběh.
- Historicky první příběh byl o hluchoslepé člence LORMu, Dáše Proškové, a vyšel pod názvem „Jsem tvůj člověk“. Po něm následovala celá řada příběhů, např. Jarky Žákové pod názvem „Tohle zrna bude dobré“ (Doteky č. 70, Jaro 2012) nebo Renaty Hladíkové s titulkem „Kam dosáhne odvaha“ (Doteky č. 71, Léto 2012).
- V 69. čísle (Zima 2011) vzpomíná PhDr. Jaroslava Jesenské, bývalá ředitelka LORMu, na dobu, kdy před 20 lety vznikla naše organizace LORM.
- Začátkem roku 2013 náhle umírá Jan Nouza, a proto rozhovor s Jiřinou Vlčkovou, sestrou hluchoslepého Jana Kessnera a členkou Výkonné rady LORMu, už připravuje Zdena Jelínková společně s Vášou Turkovou (Doteky č. 74, Jaro 2013). Všechny další rozhovory až do dneška pro Doteky vede Zdena Jelínková.
- Rubriku Osobnosti ze světa hluchoslepých v 74. čísle jsme věnovali právě Janu Nouzovi.

„Celý život potkávám skvělé lidi. Taková setkání jsou pro mne honorářem, který vám nevyplatí žádná účtárna na světě.“

Jan Nouza

Doteky č. 59, Léto 2009, rubrika Rozhovor

- V roce 2014 jsme z důvodu kriticky nízkých dotací byli nuceni přijmout úsporná opatření a v tomto roce Doteky vydávat pouze elektronicky ve formátu pdf a doc. Doteky také byly a stále jsou volně k prohlížení a stažení na našich webových stránkách www.lorm.cz. Jen pro představu, jeden výtisk Doteků ve zvětšeném černotisku vycházel v roce 2014 na 110 Kč/kus, v Braillově písmu na 447 Kč/kus a ve zvuku jako mp3 nahrávka na CD-ROMu na 216 Kč/kus!
- Úsporné opatření platilo pouze rok s tím, že v té době již velká část hluchoslepých čtenářů Doteků si mohla náš časopis číst a prohlížet na svých počítačích a notebookách vybavených speciálními programy. Ostatním klientům jsme nabídli, že jim rádi náš čtvrtletník přečtou naše terénní sociální pracovnice, ať už při osobní návštěvě nebo společně na klubovém setkání. Na všechna čtyři čísla Doteků se v roce 2014 přes webové stránky dívalo 322 uživatelů.
- V 78. čísle (Jaro 2014) vás informuji o štafetě složené z hluchoslepých a nevidomých vytrvalců, kteří se se svými traséry plánují postavit na start pražského půlmaratonu! A kdo byli ti odvážní běžci? Lenka Křepinská, Milan Koklar a Vašek Fišer! Jako čtvrtý člen štafety je podpořil člen Výkonné rady, nevidomý David Berenreiter.

Dav, adrenalin, odpadky a skvělá atmosféra

Před 12. hodinou jsme se šli zařadit do koridoru „D“. Nervozita stoupala a na všech byla cítit chuť už už vyrazit. Úderem 12. byly k nebi vypuštěny modrobílé balonky a závod mohl začít. Rozběh byl náročný, z chůze do běhu, zpět do chůze, než se prostor trochu uvolnil. S Martinem jsme se jistili růžovým šátkem, který nám umožňoval jak držet

bezpečný odstup, tak i signál pro ostatní. Přesto dravci ze zadních řad předbíhali a vbíhali do cesty. Dbali jsme na volnější tempo, abychom se tzv. „nepřepálili“. Zhruba na třetím kilometru nás již míjela skupinka černošských závodníků, která kolem nás neuvěřitelnou rychlostí proběhla! V závěru jsme už vyhlíželi následující běžce, a to Vaška s trasérkou Dorou. Předali jsme čip, přeběhli společně koberec a mohli v klidu vydechnout.

Lenka Křepinská

Doteky č. 79, Léto 2014

- V letním 79. čísle (Léto 2014) vás seznamuji s kampaní o červenobílé holi „Netrubte zbytečně“ a zážitkovým odpolednem „Veselá hluchoslepá Letná“, které jsme připravili ve spolupráci se společností LHMS.
- Ve stejném čísle vám v rubrice Hluchoslepé osobnosti představujeme mladou Američanku Haben Girma, která se stala první hluchoslepu absolventkou práv na prestižním Harvardu.
- Mimořádná finanční podpora ze strany Nadačního fondu Českého rozhlasu a další fundraisingové aktivity nám pomohly v roce 2014 ustát nestálou finanční situaci díky sníženým dotacím.
- V 80. podzimní čísle jsme vám představili zcela novou rubriku Místo mého srdce, kterou od té doby naplňujete články o místech, které jsou vašemu srdci nejbližší, kam se rádi vracíte a kam zvete i nás ostatní.
- V 81. zimním čísle jsme vás seznámili s naší novou právní formou a její zkratkou „z.s.“:

Na podzimní víkendové konferenci LORM v Ústí nad Orlicí se v sobotu 18. října 2014 konala 11. Valná hromada LORM, kde byly mimo jiné schváleny úpravy našich stanov. Od 18. října 2014 se naše organizace stala oficiálně i podle názvu spolkem. Právní název naší organizace je „LORM – Společnost pro hluchoslepé z.s.“, nebo zkráceně „LORM z.s.“. Zkratka „z.s.“ znamená „zapsaný spolek“. Tyto změny vyplynuly z nového občanského zákoníku platného od 1. ledna 2014.

- V letním 83. letním čísle (2015) Doteků jsme vám oznámili radostnou novinu, že si náš časopis Dotečky od jarního čísla mohou hluchoslepí čtenáři opět přečíst ve zvětšeném černotisku (připravili jsme do tisku letní i jarní číslo), poslechnout ve zvuku v mp3 formátu a také přečíst v Braillově písmu.
- Na jaře 2015 se nám podařilo sehnat cenově výhodnější tisk časopisu ve zvětšeném černotisku u společnosti QT Studio s.r.o., kde tiskneme dodnes.
- Levnější tisk v Braillově písmu jsme zajistili také u Teire-siás – Střediska pro pomoc studentům se specifickými potřebami na Masarykově univerzitě v Brně. Snížili jsme náklad dle aktuálního zájmu čtenářů na 5 ks, později na 2 ks. Dotečky v bodovém písmu máme dnes k dispozici k zapůjčení v pražském Poradenské centru LORM.
- Do zvuku jsme pro vás Dotečky začali nahrávat sami na diktafon a opět zasílat na CD-ROMech. Hlas patří naší pražské terénní sociální pracovníci Janě Kašparové.
- V 88. čísle (Podzim 2016) vás v rubrice Příběh seznamujeme s dobroběžkyní Janou Slezákovou, která nejen že za nás uběhla červnový olomoucký půlmaraton, ale k podpoře se rozhodla vyzvat i své přátele. Jana nechala vyrobit krásné červenobílé odznaky ve tvaru srdce a náramky z polodrahokamů a výtěžek z jejich prodeje, částku 26 612 Kč, nám věnovala na sociální služby pro hluchoslepy.
- Ve stejném čísle nás v rubrice Místo mého srdce pozvala Olga Opavská do Boskovic a Lidka Hacarová na pouť až do dalekých Lurd.
- V zimním 89. čísle jste se mohli naposledy začíst do příspěvků šéfredaktora Doteků Zdeňka Sedláčka, který nás nenadále a neočekávaně opustil navždy...

Ve středu 26. října 2016 ve věku 55 let zemřel po krátké nemoci Zdeněk Sedláček.

Ne, nebyl jsi bojovník, to slovo tě zdaleka nevystihuje, byl jsi Rváč, rváč s jemnou kultivovanou duší provoněnou milovanými bylinkami, s rukou plnou kočičích chlupů od věčného hlazení svých čtyřnohých mňoukavých společnic, rváč s velkým srdcem celoživotně vězněný v neposlušném těle... A jak rád ses smál!

Až smutek podlehne času, navždycky zůstane Úcta, Obdiv a Přátelství – za to, jaký jsi byl, za to, cos dokázal, za to, cos nám dal. Čest tvojí památce!

Zdena Jelínková

Doteky č. 89, Zima 2016, rubrika Společenská kronika

- Ve stejném čísle jsme zveřejnili vítězná literární díla hluchoslepých autorů, která byla oceněna odbornou porotou a veřejností v literární soutěži o Cenu Hieronyma Lorma 2016. A hned v následujícím čísle jste se mohli dočíst o natáčení Televizního klubu neslyšících (pořád pravidelně vysílaný Českou televizí) se 2 vítězkami výše zmíněné umělecké soutěže, Vášou Turkovou a Olgou Pírkovou.
- Jarnímu 90. číslu Doteků v roce 2017 předcházelo vyhodnocení dotazníků, které jsme vám rozeslali s cílem zmapovat oblíbenost jednotlivých rubrik mezi vámi čtenáři. Ověřovali jsme si také, jak vám vyhovují Doteky v černotisku (velikost a typ písma), kvalita načítání do zvuku a tisku v Braillově písmu. A také jste v dotazníku dostali prostor navrhnout rubriky nové. Ukázalo se, že většina z vás čte Doteky od začátku až do konce a s kvalitou Doteků jste po obsahové i technické stránce spokojeni.
- Na základě vašich podnětů jsme zařadili do Doteků novou rubriku Komunikační systémy osob s hluchoslepotou, první díl vyšel v letním 91. čísle roku 2017.
- Ve stejném čísle jsme vám ve dvojrozhovoru představili dva naše věrné dobrovolníky, mladý manželský pár Oldřišku a Filipa Kábrtovi, kteří spolu se mnou již mnoho let připravují zážitkovou charitativní městskou hru Putování Prahou za Duchem Vánoc.

***Jak byste úplným „neznámkům“ přiblížili Ducha Vánoc?
V čem je kouzlo akce?***

Oldřiška: Je to příjemná procházka předvánoční Prahou, při které máte možnost zpomalit, naladit se na Vánoce, kochat se zákoutími Prahy, která jste dosud neobjevili, a na několika stanovištích si osvěžit svého kreativního, tvořivého, ale i logického nebo soutěžního ducha. Celý výtěžek z akce jde přitom na podporu hluchoslepých!

Filip: Je to zastavení se v předvánočním ruchu a hledání kouzla Vánoc v poklidu, ne-konzumu a se zajímavými lidmi. Je to několikahodinová procházka, pokaždé na jiném místě Prahy, s několika jednoduchými úkoly po cestě. Jdete ve skupině pěti lidí a hledáte, v čem pro vás Vánoce spočívají. Na závěr cesty se sejdete i s ostatními skupinami (většinou v kostele), zazpíváte si koledy a pak se přesunete na after-party. Celá akce je velmi vhodná i pro rodiny s dětmi. Prostě jděte, nebudete litovat – jen se stihněte včas přihlásit, každým rokem je akce rychleji a rychleji plná.

- V podzimním 92. čísle vám ve velmi vtipném rozhovoru Hanka Dvořáková, naše dlouholetá spolupracovnice, korektorka a expertka na hledání cizích i našich chyb, prozradila, které chyby nejčastěji při korekturách Doteků opravuje v našich člancích!
- Zimní 93. číslo bylo mimo jiné věnováno Lormově abecedě a jejímu autorovi Hieronymu Lormovi a také nové pomůcce, speciální rukavici nazvané Lorm Glove – Lormova rukavice, kterou vyvinuli na berlínské univerzitě.
- A hned v dalším 94. čísle (Jaro 2018) jste se mohli dočíst, že v Technickém muzeu v Brně probíhá výstava o Hieronymu Lormovi, na jejíž přípravě jsme se také podíleli.
- V letním 95. čísle jste mohli zjistit či si osvěžit v paměti, co se skrývá pod slovem TADOMA. Tento název jedné z komunikačních technik osob s hluchoslepotou vznikl spojením dvou křestních jmen. A já se vám ve svém článku „Takové normální pondělí“ snažila přiblížit, jak vypadá jeden pracovní den ředitelky. V rozhovoru s vtipným názvem „Kutil domácí“ jsme vás pozvali k povídání s Pavlem Neprašem, dlouholetým předsedou LORMu:

A otázka tradiční, jak ses dostal k LORMu?

Na prvním pobytu s tátou, který je dlouholetým klientem LORMu, jsem byl jako jeho průvodce, myslím v roce 1994. Doslova mě strhla atmosféra pobytu, nasazení kolektivu pracovníků, nadšení klientů. A od té doby se účastním pobytů a lormáckých víkendových akcí pravidelně.

- V podzimním 96. čísle jsem vás poprvé seznámila s jedinečnou příležitostí pro splnění vašich 25 přání, kterou nám nabídla společnost Grayling v rámci oslavy svých 25. narozenin. Na konci mého článku jsem vyslovila přání: Přeji si novou rubriku plnou vašich inspirativních článků o splněných přáních! A od té doby v každém novém čísle Doteků až po dnešní 100. číslo zveřejňujeme články o vašich splněných snech!
- Ve stejném čísle jste se v rozhovoru s „Veverkou“ Lenkou Veverkovou, bývalou terénní pracovnící LORMu a tehdejší členkou Výkonné rady, mohli mimo jiné dočíst o její cestovatelské vášni, kterou v dalších číslech Doteků rozvinula v cestopisném vyprávění o Nepálu v rubrice Místo mého srdce. V rubrice Recepty dokonce přidala návod na nepálské knedlíčky momo.
- V 97. zimním čísle roku 2018 jsme vás poprvé vyzvali, ať s námi oslavíte stovku, která čeká Doteky na podzim 2019. Požádali jsme vás, ať našemu oslavenci napíšete, co pro vás znamená, čím pro vás je, co byste mu rádi popřáli do dalších let. Co myslíte, došli nám od vás nějaké příspěvky a přání? To se dozvíte, když dočtete mimořádnou přílohu až do konce.
- V zimním čísle v rubrice Příběh vám Renata Maštaliřová představila novou možnost dorozumívání se s kombinovaně postiženým hluchoslepým člověkem.
- A už jdeme pomalu do finále, v letošním jarním 98. čísle Doteků jsme vám mimo jiné předložili inspirativní příběh o jednom z dlouholetých členů Výkonné rady LORMu Mgr. Davidu Berenreiterovi. David se v článku mimo jiné velmi originálním způsobem vyjádřil k fungování naší organizace:

Jako dlouholetý spolupracovník LORMu, dříve jsem dělal vlastně „teréňáka“ Olince Špínekové, digitalizoval jsem třeba z části odbornou knihovnu a teď již několik období jsem členem Výkonné rady. Jejím prostřednictvím bych i vám rád tzv. pomohl dofukovat duši a také jaksi spolunést pro někoho těžší kříž, jinému třeba ukazovat, jak se posunout někam dál. Ostatně, i LORM se za tu dlouhou dobu, kterou jej znám, posunul do bezpečnějších vod. Bezpečnější vody chápu jako takové vody, které brázdí loď kormidlovaná zna-

lým kapitánem. Znalý kapitán má kolem sebe solí a studenými větry ošlehaný tým „plavčíků“ a kormidlem se otáčí vždy tak, aby cestující, tj. klienti LORMu, byli vždy v bezpečí. Jistě, bezpečí je vždy mírně relativní pojem, ale kormidlem se neotáčí podle toho, co kdo chce slyšet (i takové doby jsem v LORMu zažil), ale podle toho, tedy takovým způsobem, aby bylo možno proplovat i vlnami, které zkrátka jednou, čas od času, musejí být ovlivněny nějakou tou bouří. No a správný kapitán dopředu eliminuje možné škody, hospodaří a nevyplývá všechny zásoby z podpalubí. Proto, aby se těm na palubě vedlo co nejlépe. Však jste si jistě všimli, že se LORMu i v době ekonomické krize vyhnula smrtelná cunami, která spláchla onehdy nejedno z občanských sdružení.

- V letním 99. čísle jsem vás podrobně seznámila, jak nám nově pomáhají naši dobrodělci. Jana Radová, terénní sociální pracovnice, vám v Okénku do Jihočeského kraje odhalila, co je depistáž, a v Právní poradně jste se dočetli o zvýšení příspěvku na péči ve III. a IV. stupni.
- A co zajímavého vám přináší aktuální 100. číslo Doteků? Tři skvělé keramičky, Katka Rathúská, Zdena Hrtúsová a Váša Turková, vás v rubrice Rozhovor seznámí se zkušenostmi s Axmanovou technikou modelování. V rubrice Zdraví – Příčiny hluchoslepoty se dočtete o Alströmově syndromu, představíme vám dvě nové kompenzační pomůcky a Anička Schweiner vás naučí rychlou a lehkou pomazánku z lilku!
- A poslední střípek, k **100. číslu Doteků vychází tato Mimořádná příloha**, kterou právě čtete nebo posloucháte ve zvuku...

Naději máme. Jsem si jist dnes víc než kdykoli doposud. Nemůžeme však čekat, až se tato naděje naplní. Musíme ji naplňovat sami.

Václav Havel

Doteky č. 57, Zima 2008, rubrika Vzkazy moudrých

Tak, pokud jste milníky a střípky z historie Doteků dočetli až do konce, moc vám gratuluji. Snad jsem vám poskytla

obrázek o tom, jak se vyvíjel náš časopis, jakými změnami si prošel. Časopis tvoří lidé, nejen ti, kteří jej připravují a které najdete podepsané pod články, ale také osobnosti, o kterých jsme v Dotecích psali a kteří nás, a věřím i vás, inspirují. Proto jsem tuhle procházku historií Doteků občas proložila verši a citáty a snad se mi podařilo vám tak zprostředkovat setkání s lidmi, kteří společně s námi vytvářeli a stále tvoří styl a ducha našeho časopisu i LORMu. Bohužel nemůžu zde uvést jména všech, kteří se na Dotecích podíleli. Ale když, tak jako já, zalistujete staršími čísly, věřím, že si ta jména sami oživíte. Děkuji vám všem, kteří Doteky spolu s námi vytváříte i čtete!

*Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.*

Na podzim letošního roku vydáváme sté číslo lormáckého čtvrtletníku Doteky a právě v tento čas, přesně 26. října, to budou 3 roky, co jsme se naposledy a navždy rozloučili s jeho prvním šéfredaktorem panem Zdeňkem Sedláčkem. Jak se stal šéfredaktorem, jaké bylo jeho dětství, jaké měl životní krédo, to vše se dočtete v krásném rozhovoru pana Jana Nouzy o pár řádků níže. Když jsem tehdy, po Zdeňkově nenadálém odchodu, psala do Doteků rozloučení, pořád ještě jsem tak úplně nevěřila, že už není. A vlastně právem. Kdykoliv hledám v dřívějších materiálech, listuji v předešlých číslech Doteků, je tam – čtu ho, představím si ho při práci, na pobytu, při té či oné příležitosti, situaci, zeptám se ho, jak na to či ono přišel, jak to či ono probíhalo zvládl... Takže je. Jsou lidé, kteří životem jen tak prolétnou, jsou lidé, co vlastně ani nevzlétnou a jsou lidé, po kterých nám zůstane aspoň část jejich duševního bohatství. Nebo lidství. Nebo člověčenství. Zdenda nám tu nechal od každého kousek, měl štěstí a my tím pádem taky. Zajímavé je, že mi vzpomínku na osobu zesnulou často evokuje osoba, která s ní byla třeba jen krátce, zato ale (pro mě) výrazně spojená – uvedu příklad: na jednom pobytu jsme se v rámci dramaterapie rozdělili do smíšených skupinek asi po 7 lidech a každá dostala za úkol dramaticky ztvárnit vylosované téma. V partě se Zdeňkem byla i Dana Ťukalová. Náramně přenáramně se na finální vystoupení připravovali, tajně a skrytě, ostatně jako všichni. Po těch letech a po těch dramaterapiích si už nepamatuji celý děj, ba ani nevím, zda představení dohráli, ale vím, že Dana představovala hosta pajzlu desáté kategorie ve značném alkoholovém zajetí a Zdeněk slušňáka, který jí měl promluvit do duše zhýralé. Když ale pohlédl na Danu, mistrně namaskovanou do dané role, začal se neudržitelně chechtat, máchat rukama, neschopen slova. K němu se záhy přidal celý jejich soubor, následovali diváci i kolemjdoucí, takže bylo dohráno, ovšem ještě dloooooouho nebylo dochechtáno ☺. A tak si často, když potkám Danu, vzpomenu na Zdeňka a rty se mi zdánlivě bezdůvodně rozjedou do úsměvu. A tak to má být nebo by to, alespoň se vzpomínkami na milé lidi, být mělo.

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

Být někomu prospěšný

Tak asi zní životní krédo Zdeňka Sedláčka. Připomínat čtenářům Doteků, že je redaktorem jejich časopisu, by bylo pověstným nošením dříví do lesa. Ale ne všichni vědí, kterými pěšinkami se ubíral jeho život, o čem přemýšlí...

Charakter člověka nejvíc formuje dětství. Jaké bylo to tvoje?

Láskyplné a bezstarostné. Na formování mojí osobnosti se vedle mých rodičů podílel také dědeček. Dokázal mne ve všem úžasně podpořit a splnil mi drtivou většinu mých dětských přání. Měl se mnou ohromnou trpělivost, nechyběl u žádné lumpárny a měli jsme spolu i klukovská tajemství.

To bylo doma. Jenže ty máš za sebou dětskou zkušenost i nemocniční.

Ano, od svých dvou let jsem byl v Thomayerově nemocnici v Praze-Krči na „doléčování“ dětské mozkové obrny. Strávil jsem zde v letech 1963–1966 nekonečné dlouhé tři roky. Během prvního roku pobytu u mne došlo díky rehabilitačnímu cvičení ke zlepšení zdravotního stavu. Potom však moje rehabilitační sestřička odešla na mateřskou dovolenou a podmínky v nemocnici se pro mne staly nesnesitelnými – celé dny jsem byl zavřený v postýlce a neměl s kým komunikovat. Rodiče i prarodiče za mnou jezdili každý týden, na prázdniny a poslední rok i na víkendy si mne rodiče brali domů – a to byl pro mne svátek.

Tvůj návrat domů natrvalo byl tak trochu únos...

Za tři roky v nemocnici nikdo nepoznal, že špatně vidím a ještě hůř slyším. Kvůli neskutečné izolaci a téměř nulové komunikaci jsem skoro nemluvil a prakticky jsem přestal chodit, tak mne považovali za mentálně retardovaného. V pěti letech mne rodiče z víkendového pobytu do Krče nevrátili – a od té doby jsem se začal rozvíjet.

Kdy poprvé se tě dotklo poznání, že svým zrakovým a sluchovým postižením jsi trochu jiný než ostatní děti?

Začínal jsem s brýlemi o čtyřech dioptriích, takže jsem zrakový handicap v dětství moc nevnímal. Vážnější sluchové postižení jsem si naplno uvědomil v 11 letech. Přes rok trvalo, než jsem dostal první sluchadlo, a protože v té době nebyla pro sluchově postižené žádná osvětová činnost, laickým přístupem ke sluchadlu se mi sluch ještě více poničil.

Absolvoval jsi rehabilitaci Vojtovou metodou. Ale ta byla tehdy zakázaná!

Když po okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy profesor Vojta emigroval, několik jeho žákyň pokračovalo v léčení dětských pacientů jeho reflexní metodou rehabilitace i přes přísný zákaz, a to v Praze-Malešicích pod vedením MUDr. Jaroslava Krause. Mně byla přidělena energická a velice přísná sestřička Lída Hodanová-Knoblochová. Pomohla mi hlavně po fyzické stránce, za což jsem jí dodnes velice vděčný. Odstranit poruchy rovnováhy, způsobené špatným sluchem, a s tím spojené psychické potíže, ovšem odstranit nedokázala.

Pro tvou generaci představovalo zdravotní postižení omezené možnosti vzdělání. Která z překážek na téhle cestě ti nejvíc „dala zabrat“?

Moje postižení po dětské mozkové obrně je tělesné, sluchové a zrakové – a k tomu jsem byl úředně prohlášen za nevzdělavatelného. Dokonce mi jeden „dobrák“ do papírů připsal oligofrenii, lidově slaboduchost – kterou tatáž osoba po letech vyškrtla ze všech záznamů! S těmito skutečnostmi jsem žádnou školu absolvovat nemohl. Řešení se ale přece jen našlo. Maminka byla učitelkou na základní škole u nás v Chlumu u Sedlčan, s ředitelem školy pro mne vypracovali učební plán a individuální výukou jsem získal základní vzdělání.

Ovlivnily technické pomůcky tvoje komunikační možnosti?

O sluchadlech již byla řeč. Dostal jsem je však poměrně

pozdě, takže si nemyslím, že by nějak moje komunikační schopnosti ovlivnily. Od roku 1985 mám významnou technickou pomůcku, indukční smyčku, která mi pomáhá udržet kontakt se světem. Je napojená na televizi a umožňuje mi rozšiřovat si znalosti.

To mi připomíná, jak jsi při natáčení televizního Klíče u vás v Chlumu udivoval znalostmi rostlin. Kdy a proč tě začala zajímat právě botanika?

Začalo to v mých asi deseti letech. Na školní chodbě jsem uviděl na okně hromádku starých kalendářů, na kterých byly barevné obrázky léčivých rostlin. Všechny kalendáře jsem si vzal domů a začal rostliny s podporou maminky a jejího kolegy přírodopisce studovat. V té době jsem netušil, jak se mi tyhle znalosti hodí při sestavování čtenářsky oblíbeného seriálu v Dotecích.

Pracovat jako redaktor Doteků ti bylo nabídnuto v roce 1994. S jakým záměrem jsi tenhle úvazek přijímal?

Tenkrát jsem věděl, že v českých zemích časopis pro hluchoslepé neexistuje. Řadu měsíců jsem přemýšlel, jak hluchoslepé lidi vyvést ze společenské a sociální izolace, jak jim pomoci. A když mi tehdejší předseda LORMu PhDr. Jan Jakeš nabídl možnost pracovat jako redaktor prvního takového časopisu, bez váhání jsem ji přijal. Mým hlavním záměrem je prostřednictvím Doteků hájit zájmy a specifické potřeby těchto smyslově postižených lidí. S tímto předsevzetím jsem také roku 1992 vstupoval do LORMu. Považuji hluchoslepotu za nejtěžší zdravotní postižení, a právě proto se tímto způsobem snažím pomáhat komunikační bariéry překonávat.

Co pro tebe a pro Doteky znamenají dopisy a ohlasy čtenářů?

Pro mne Doteky znamenají možnost seberealizace a příjemný pocit, že mohu být někomu prospěšný. Dopisy čtenářů vnímám jako důkaz, že práce, kterou vykonávám, má pro hluchoslepé význam.

Do povědomí veřejnosti se už dostaly aktivity LORMu. Jednou z nich bylo oficiální uznání červenobílé hole. K čemu by mělo směřovat úsilí v současné době, aby se svět hluchoslepých ještě víc otevřel lidem s dobrou vůlí rozumět mu a ochotou vstupovat do něj?

Patří sem bezesporu vytváření podmínek pracovního uplatnění, nejlépe formou chráněných dílen, dále například rozšíření a zkvalitnění vzdělávání hluchoslepých dětí. V tomto směru nás čeká spousta práce.

Za rozhovor děkuje Jan Nouza

.....
Doteky č. 46, Jaro 2006

JEŠTĚ JEDNOU 100

Do další stovky vše nej!

Ani se nechce věřit, že na podzim vyjde sté číslo Doteků. Já čtu Doteky od doby, kdy jsem se stala klientkou LORMu, tedy 11 let. Doteky poslouchám od začátku až do konce a zajímá mě naprosto vše. Vždycky se těším na nové číslo.

Jsem moc ráda, že po odchodu redaktora Zdeňka Sedláčka tam, odkud není návratu, se tohoto úkolu ujala Zdeňka Jelínková s Petrou Zimermanovou, neboť nikdo z klientů LORMu o to neprojevil zájem. Nejvíce se mi líbí rubrika „Nad dopisy čtenářů“ a „Z literární činnosti hluchoslepých Lormáků“. A protože ráda cestuji, tak si vyslechnu poutavé vyprávění například Lenky Veverkové o místech, kam se já nikdy nepodívám. Úžasné a vtipné bylo povídání s Davidem Berenreiterem.

Do další stovky bych přála Dotekům dostatek pěkných příspěvků a hodně nás, spokojených čtenářů!

Marcela Peterková

Milý oslavenče,

máš přiléhavé jméno. Dotýkáš se naší duše i našeho srdce. Kolik krásných chvil nám přinášíš, když pročítáme povzbudivé příběhy lidí, kteří i přes nelehké postižení nezahořkli, neutápí se v sebelítosti, ale svůj úděl nesou statečně. Ukazuješ nám, jak to ti stateční lidé dokážou, jak umí vnímat přírodu a jak si váží života. Provázíš nás místy, kam bychom se nedostali, a barvitě popisuješ krajinu a místa, která nemůžeme vidět. Stmeluješ nás v jednu velkou přátelskou rodinu. A my ti rádi vyprávíme, čím žijeme, co nás někdy trápí i co nás také rozesměje. Pomáháš nám hledat nové pomůcky, které tu naši vadu ulehčí. Nechybí ani právní poradna, zdravotní informace a zprávy z naší organizace. A přinášíš i krásné verše psané srdcem. Máme tě rádi. A co ti přát? Ať dál přinášíš povzbuzení a dobrou pohodu svým čtenářům!

Pavla Sykáčková

Unikátní román

Než jsem dospěla, dopisovala jsem si s babičkou a rodiči, když jsem trávila čas mimo domov, zapečetěnou obálkou poštou. Psala jsem jim své zážitky, dobrodružství a starosti a oni zas mně. Měla jsem čas vše promyslet, domyslet, správně zareagovat či se jen pomazlit se slovy, která mi poslali moji nejbližší.

Dnes již se svými dětmi smskuju, vše je tak uspěchané, že natukáme jen to nejnnutnější, vymažeme a zapomínáme...

Proč to tu předkládám? No, Doteky se staly mou velkou rodinou a seriálem na pokračování. Čtu úplně všechno. Když mě něco zaujme víc, vracím se k článku, básničce či k nějaké zprávě. Těší mě příběhy a vzpomínky druhých i moje. Celý čtvrtrok se kochám pomyšlením, že nejsem sama, a těším se na další číslo Doteků, na příští osobní setkání se svými přáteli, aby mohla vznikat nová psaní a já mohla číst nové kapitoly a díla. Je to pro mě unikátní román na pokračování!

Olga Pírková

Ve skvělé kondici

K významnému jubileu přejeme časopisu Doteky vše nejlepší. Skutečnost, že se Doteky dožily tak vysokého „věku“, je možná jen díky všem, které myšlenka vydávat časopis napadla a svou zodpovědnou ediční činností ho stále navzdory „věku“ udržují v tak skvělé „kondici“. Děkujeme za existenci časopisu zejména jménem všech studentů Ústavu speciálněpedagogických studií Pedagogické fakulty v Olomouci, kteří v něm nacházejí nejen spoustu nezbytných informací pro své studium, ale i řadu praktických zkušeností, které jim umožní alespoň trochu nahlédnout do života lidí s hluchoslepotou.

*doc. PhDr. Eva Suralová, Ph.D.
a doc. Mgr. Jiří Langer, Ph.D.
Ústav speciálněpedagogických studií
Pedagogické fakulty v Olomouci*

Jako červenobílá hůl

Doteky mne provázejí skoro jako červenobílá hůl 20 let. Dnes již v elektronické a zvukové podobě. Vždy jsem se těšila na nová čtvrtletní čísla, která byla a jsou nejen pěkná po grafické stránce, ale každý z nás si v nich najde, co rád čte či poslouchá.

Já je poslouchám od začátku, nevyhledávám konkrétní témata. Novinky se sociální tematikou, přehled o kompenzačních pomůckách vyzkoušených klienty. Osobnosti s hluchoslepotou, krásné verše Lormáků, jejich otištěné osobní příběhy či procházky místy, která mají rádi. To mne asi nejvíc zajímá.

Hrozně mě mrzí zavedení GDPR, tím zaniklo pro nás sice smutné okénko, ale měli jsme přehled, kdo už mezi námi není, a možnost mu vzdát tichou vzpomínku.

Budu se nadále těšit a přát si, aby Doteky měly hodně štědrého sponzora a dobrou redakční radu, která nám bude nadále příspěvky nejen Lormáků zveřejňovat!

Dagmar Prošková

Doteky budou mít 100. vydání, to je k nevíře...

Není to tak dávno, když vycházelo 1. vydání, aspoň mi to tak připadá. Od začátku byly psány s radostí a se zájmem podělit se o informace, zajímavosti, pocity a jediné, co se jim dalo vytknout bylo, že nevyšly vždy úplně včas. Ale každý si rád počkal. Když vidím náš čtvrtletník, vždy mi hlavou problesknou jména a obličeje přispěvatelů, z nichž už někteří tu s námi nejsou, ale jako by byli. Samozřejmě vím, kolik jedno vydání obnáší práce a času. Proto skládám hlubokou poklonu a velký dík všem, kteří se podílí na tom, abychom si mohli přečíst či poslechnout další a další číslo. A tak Dotekům přeji další stovky vydání, nadšené přispěvatele a pozorné čtenáře.

*Pavel Nepraš
předseda LORM z.s.*

Hodně úspěchů!

Moc ráda čtu v časopise Doteky o zprávách ze světa, zprávy z LORMu, recepty, právní poradnu a taky básně. Líbilo se mi i na pobytech s Lormáky a taky se moc těším na další informace z nich v časopisu Doteky. Do další stovky přeji hodně úspěchů!

Ana Schveiner

Jedno velké děkuji

Doteky slaví stovku a já si vzpomněla, kdy se poprvé dotkly mě. Na titulní stránce bylo číslo 60, když jsem se všem představila jako nová posila LORMu. Roky plynou, čísla přibývají. Během těch 40 čísel (ještěže ne roků) se změnilo hodně. Už do Doteků nepíšu Okénko z Moravskoslezského kraje, ale jsem jen jejich čtenářkou. Pravidelnou čtenářkou. Díky Dotekům zůstávám v obraze, a proto bych jim chtěla popřát mnoho dalších čísel, samé veselé a krásné příspěvky, ať všechny nejen baví, ale i poučí, co je nového, co se změnilo.

A hlavně bych chtěla napsat jedno velké děkuji všem, co Doteky dovedli až k tomuto krásnému výročí. Za tím vším je mnoho práce a úsilí, tak ať je chuť a síla pokračovat dál!

Martina Křížová
členka Výkonné rady LORM z.s.

Spojení se světem

Doteky pro mě znamenají moc, je to pro mne spojení s lidmi, kteří mají stejné postižení jako já, s okolím a s blízkými přáteli. Jen tak dál!

Milan Koklar

Ať si Doteky drží svoji úroveň

Ať se LORMu moc daří a Doteky si drží svoji úroveň, rozšiřují všeobecnou povědomost o hluchoslepotě, klientům ať přináší zprávy, o kterých by měli vědět. A celkově propojují všechny, kterých se téma hluchoslepota týká. Ráda si Doteky čtu i za oceánem ☺.

Jitka Dingová (Hlaváčová)
bývalá terénní sociální pracovnice LORMu

Hodně elánu!

Moc ráda se začtu do příběhů od Lormáků a žasnu, jaký mají elán psát svoje postřehy a příběhy. Úžasná a velmi zajímavá i poučná je právní poradna, kde se spoustu nového z této oblasti dozvím. Zajímá mě rubrika se zdravotní problematikou (hlavně očí), ráda si přečtu informace od paní ředitelky, úvodní slovo, úvahy, poznámky i výzvy od Zdeny Jelínkové, metodicky. Do dalších let Dotekům přeji hodně elánu a úspěchů!

Milena Košťálová

Doteky připravovány s láskou

Přeji za sebe i svou rodinu hodně dalších úspěchů při práci na časopise.

Tobě i celému Lormu hodně dobrých nápadů při záslužné práci pro naše bližní. Časopis Doteky je vždy připraven s láskou a ukazuje vaši náročnou práci.

Marie Valentová
členka Dozorčí rady LORM z.s.

Vždycky se těším

Na Doteky se vždycky velmi těším a pokaždé si je celé přečtu. Jsou tam zajímavé články. Oživí mi vzpomínky na pobyty, na kterých jsem byla. Zajímají mě změny v sociálních věcech, informace o nových kompenzačních pomůckách, vaření a recepty Zdenky Jelínkové, zprávy o dění v LORMu od paní ředitelky. Děkuji!

Anna Müllerová

Vážím si toho

S nevidomými pracuji od roku 1990 jako instruktorka. V LORMu vypomáhám jako průvodce. Obdivuji vedoucí pracovníky pro skvěle připravené pobyty hluchoslepých. Jejich aktivita i maximální spokojenost všech účastníků se odráží i v časopise Doteky. Vážím si toho, že mám možnost jej dostávat. Úroveň časopisu je vynikající. Čiší z něho obrovská síla těch, kteří se svým postižením často předčí lidi naprosto zdravé. Píší krásné básně, vyrábějí neuvěřitelně

složité věci, zdolávají náročné trasy, dosahují kvalitních výsledků v soutěžích různého typu. Vždy se jich nadšeně účastní a jejich výkony jsou abnormálně cenné!

Sylvie Hegrová

Každé nové číslo

Již řadu let se vždy těším na každé nové číslo Doteků. Nejvíce mne zajímají články o minulých rekondicích. Velmi si vážím všech, kterých jsem se účastnil. Rád poslouchám hlavně povídání o návštěvách historických míst, zajímavosti z hradů a zámků. Ovšem poznávání přírodních krás je pro mne rovněž pokaždé cenným zážitkem.

Pečlivě sleduji všechny sportovní záznamy, různé právní záležitosti, nabídky nových kompenzačních pomůcek, zkušenosti a rady s očními problémy.

Vítězslav Kryl

Svět hluchoslepých

Časopis Doteky se mi líbil už od začátku zajímavými příběhy hluchoslepých přátel, třeba jak si užívali na pobytech. Přináší mi informace o nových kompenzačních pomůckách a o nových sociálních zákonech, o kterých bychom jinak nevěděli. Představuje mně svět hluchoslepých osobností z celého světa. Z oblasti zdravotí diagnózy, které by ani člověk nevěřil, že existují a že mohou vést až k hluchoslepotě. Děkuji tichou vzpomínkou šéfredaktoru Zdeňku Sedláčkovi a těším se na další čísla Doteků!

Dana Ťukalová

Prostor k vyjádření pro každého

Milé Doteky, k vašemu jubileu vám přeji, abyste dál vycházely a přinášely nám různorodé zprávy. A aby do vás psalo co nejvíce lidí, aby měl nadále každý, kdo má zájem, prostor se vaším prostřednictvím vyjádřit.

Jana Brožková

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

Vydává:
LORM – Společnost pro hluchoslepé z.s.
Zborovská 62, 150 00 Praha 5
www.lorm.cz